وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو

ژمارە :١٨٢٠ لە ٢٠٢٢/٣/١٣

پاڵپشت بەودەسەڵاتەی پێمان دراوە بەپێی بڕگەی(١١)لە ماددەی(٢)لەیاسای ژمارە(٦)ی ساڵی٢٠١٠ یاسای وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو و خاڵی(٦) ی ماددەی(٢)ی لە یاسای ژمارە(٤)ی ساڵی ٢٠٠٨ یاسای پاراستنی بەرهەمی ناوخۆ و یاسای ژمارە (٦٨)ی ساڵی ١٩٣٦ هەموار کراو (الامراض الحیوانات العفنة)بە مەبەستی ڕێکخستنی هاوردەکردن ومامەڵەو سەودا کردنی دەرمان و ڤاکسین وپێداویسیتیە ڤێتێرنەرییەکان ئەم ڕێنماییەمان دەرکرد .

ڕێنمایی ژمارە(١) ساڵی ٢٠٢٢

تایبەت بە ڕێکخستنی هاوردەکردن و مامەڵەکردن بە دەرمان و ڤاکسین و پێداویستی ڤێتێرنەری

ماددە (١): زاراوەکان

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە ماناکانیان بەرامبەریانە بۆ مەبەستی حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان- عێراق

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم.

سێیەم: وەزیر: وەزیری کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاوی هەرێم.

چوارەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی: بەڕێوەبەرایەتی گشتی سامانی ئاژەڵ و ڤێتێرنەری .

پێنجەم: بەڕێوەبەری گشتی: بەڕێوەبەری گشتی سامانی ئاژەڵ و ڤێتێرنەری .

شەشەم: بەرێوەبەرایەتی ڤێتێرنەری: بەرێوەبەرایەتی ڤێتێرنەری لە پارێزگاکان وئیدارە سەربەخۆکان

حەفتەم: سەندیکا: سەندیکای پزیشکانی ڤێتێرنەری کوردستان_ عێراق .

هەشتەم: پرۆفایلی کۆمپانیای بەرهەمهێن: بریتیە لە دۆسیەو کۆمەڵێك دۆکۆمێنت و زانیاری تایبەت بە کۆمپانیا (ناونیشانی کۆمپانیا,بەرواری دامەزراندن , ژمارەی فەرمانبەرانی , چالاکی کۆمپانیا , بروانامەکانی , تۆماری بازرگانی , دامەزراوەی یاسایی , هێڵی بەرهەم ولقەکانی , بەشداربووان و هەردۆکۆمێنتێکی ترکە پێویست بکات. پێویستە دۆکۆمێنتەکان رەسەن بن و ڕاستاندن بۆ سەرجەمیان کرابێت لەلایەن لایەنی پەیوەنداری وڵاتی سەرچاوە.

نۆیەم: کۆمپانیای هاوردەکار: ئەوکۆمپانیایە تایبەتە ڤێتێرنەرییانە دەگرێتەوە کە تۆمارکراون لە وەزارەت و رێگەپێدراون بەهاوردەکردنی ماددە ڤێتێرنەرییەکان.

دەیەم: ماددەکان : گشت ئەو ماددەو کەرستە ڤێتێرنەرییانە دەگرێتەوە کە لە ماددەی دووەمی ئەم رێنماییەدا هاتووە.

یازدەم: بڕوانامەی سەرچاوە(Certificate of Origin) : بروانامەیەکی فەرمیە کە دەردەچێت لەلایەن ئەو وڵاتەی کە ماددەکانی لێ هاوردە دەکرێت.پێویستە ناوی ماددەی هاوردە, برەکەی , کۆمپانیای بەرهەم هێن و ناونیشانەکەی , کۆمپانیای هاوردەکارو ناونیشانەکەی بەروونی لەسەر نوسرابێت. پێویستە بروانامەکە رەسەن بێت و ڕاستاندنی بۆکرابێت لەلایەن لایەنی پەیوەنداری وڵاتی سەرچاوە.

دوازدەم: بروانامەی شیکردنەوە Certificate of Analysis: بروانامەیەکی باوەرپێکراوە کە جۆر و رێژەی پێکهاتەی ماددەکانی بەرهەمەکە روون بکاتەوە .دەبێت لە بروانامەکە ناو و رێژەی پێکهاتەی ماددەکە, ناوی کۆمپانیای بەرهەمهێن و رێکەوتی پشکنینەکە دیاریکرابێت. هەروەها پێویستە ناو, ناونیشان , ژمارە تەلەفۆن وئیمێل لەگەڵ مۆرو واژووی لایەنی پشکنەری لەسەر بێت.

سێزدەم: بڕوانامەی فرۆشتنی ئازادFree sale Certificate of : بڕوانامەیەکە ئاماژە دەکات بە بەکارهێنانی ماددەیەك لە وڵاتی سەرچاوە و هەناردەکردن و بەکارهێنانی ماددەکە بۆ وڵاتانی تر. بروانامەکە پێویستە ڕەسەن بێت و لەلایەن لایەنی پەیوەنداری وڵاتەکەوە ڕاستاندنی بۆ کرابێت.

چواردەم: بروانامەی , (FDA - Food Drug Analysis)

(process ISO- International Standard Organization), (GMP - Good Manager) ,

یان هاوشێوەکانی : بروانامەیەکە دڵنیایی دەدات کەوا ئەو بەرهەمانەی لەم کۆمپانیایە بەرهەم دێن بەپێی ستانداردی بەرزو کوالیتی کۆنترۆڵی جیهانیە. پێویستە, ناو , ناونیشان, بواری ئیش کردن(Scope) , ژمارە تەلەفۆن وئیمێل, رێکەوتی دەرچوون وبەسەرچوون, لەگەڵ مۆر و واژووی لایەنی بەخشەری بروانامەکەی لەسەر بێت. پێویستە بروانامەکە ڕەسەن بێت و ڕاستاندنی بۆکرابێت لەلایەن لایەنی پەیوەنداری وڵاتی سەرچاوە.

پازدەم: هەریەك لەم براوانامانەی کە لە سەرەوە ئاماژەی پێکراوە پێویستە بە یەکێك لەم زمانانە نوسرابێت: ئینگلیزی، عربی ، کوردی.

ماددە (٢): مەبەست لە ماددە ڤێتێرنەرییەکان ئەمانەی خوارەوەن :

أ- دەرمان و ئامادەکراوەکان کە بەکاردەهێنرێن لە چارەسەرکردن و نەشتەرگەری و پاراستنی ئاژەڵ و پەلەوەر و باڵندەو زیندەوەرە ئاوییەکان لە نەخۆشیەکان.

ب- ڤاکسینەکان (پێکوتەکان) و ئامادەکراوە بایۆلۆجییەکان ،کە بەکاردەهینرێن بۆ پاراستنی ئاژەڵ و پەلەوەر و باڵندەو زیندەوەرە ئاوییەکان لە نەخۆشییەکان .

ج- زیادە ئالیکییەکان کە پەیوەندی بە ماددە ڤێتێرنەرییەکانەوە هەیە:

Pro biotic), Pre biotic, (Anti toxins, Anti coccidials, Anti biotics

د- ئامادەکراوە کیمیاویی و سروشتیەکان کە تایبەتن بە قەلاچۆکردنی زیندەوەر و مێرووە زیانبەخشەکان وەك مەگەز و مشەخۆرە زیانبەخشەکان کە تووشی ئاژەڵ وپەلەوەر و باڵندە و زیندەوەرە ئاوییەکان دەبن.

ه- کەرەستەو ئامێرەکان و ماددە تاقیگەییە ڤێتێرنەرییەکان .

و- پاککەرەوە (المطهرات) و پاگژکەرەوە (المعقمات) ڤێتێرنەرییەکان .

ز- کەرستەکانی چاککردنی دەستکرد و گواستنەوەی کورپەلە .

ماددە (٣): مەرجە گشتیەکانی هاوردەکردنی ماددە ڤێتێرنەرییەکان :

١- هەر ماددەیەکی ڤێتیرنەری کە لە ماددەی دووەمی ئەم رێنماییەدا هاتووە هاوردە دەکرێت دەبێت ئەم زانیارییانەی لەسەر بێت (ناوی بازرگانی ، پێکهاتەکانی ، شوێنی دروستکردنی، رێژەی توخمە کاریگەرەکان، پۆلینی بەپێی ئەو ماددە ژەهراوییانەی کە تیایدایە ، بەکارهێنانە پزیشکییەکانی، قەدەغەکردنەکانی و کاریگەرە لاوەکییەکانی و هەموو ئەو زانیاریانەی کە تایبەتن بەبەکارهێنانیان و دۆزەکانیان و بڕەکانیان و دیارکردنی رێکەوتی دروستکردن و بەسەرچوونی بەپێی ساڵنامەی زایینی . هەروەها پێویستە ماوەی چاوەڕوانی کردن بۆ سەربڕینی ئاژەلەکە و بەکارهینانی بەروبوومی ئاژەل وەك گۆشت وشیرو هێلکە و زانیاری لەسەر مەرجەکانی پاراستن و کۆگاکردن نوسرابێت. ماددەکە دەبێت هاوتا بێت لەگەڵ رێنماییەکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی و گەرەنتی سەلامەتی تەندروستی گشتی بکات . پێویستە ئەم زانیاریانەی سەرەوە نووسرا بن لەسەر ماددەکە و بڵاوکراوەی (لیفلێت)ی ناوەوەی وە بە یەکێك لەم زمانانە (ئینگلیزی و کوردی یان ئینگلیزی وعەرەبی) نووسرابێت .دەبێت ئەو ماددە هاوردانە لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی تۆمار کرابن بۆ دڵنیابوون لە کاریگەری ماددەکەو هاوتا بوونی لەگەڵ پێوەر و مەرجە هونەرییە بڕواپێکراوەکان و تاچەندیش پێویستیمان بەجۆر وبڕی ئەو ماددەیە هەیە، تەنها رێگە دەدرێت بەهاوردەکردنی دەرمانێك کە لەسەر لەیبڵەکەی تۆمارکرابێت کە ئەم ماددەیە بۆبەکارهێنانی ڤێتێرنەرییە یاخود بۆبەکارهێنانی ئاژەڵی.

٢- پێویستە سەرچاوەی ئەم (دەرمان وڤاکسینانە) لە کۆمپانیای جیهانی وخاوەنی ناوبانگی باش و ناسراوبن لە جیهان و لەو کۆمپانیایانە بێت کە خاوەنی تەنها بروانامەی(FDA,GMP, یان هاوشێوەکانی) لەم دوو بروانامەیە وە باوەرپێکراوبێت لە لایەن بەرێوەبەرایەتی گشتی . پێویستە ماددەکان بەکاربێت لە لایەن وڵاتەکە یان وڵاتانی تر. وەسەبارەت بە پێداویستی ڤێتێرنەری سەرەرای بروانامەی(FDA,GMP, یان هاوشێوەکانی) بە باوەرپێکراوی) (ISO) کاری پێ دەکرێت.

٣-بەڕێوەبەرایەتی گشتی مەرجە هونەری و پێویستەکانی تۆمارکردن ومۆلەت پێدان و نوێ کردنەوە و رەتکردنەوە و مامەلەو سەوداکردنی ماددە ڤێتێرنەرییەکانی کە لە ماددەی دووەمی ئەم رێنمایانەدا هاتووە دیاریدەکات .

٤-بڵاوکراوە زانستیە رێکلامییەکان کەبرەو بەکڕین و فرۆشتنی کەرەستە ڤێتێرنەرییەکان دەدەن دەبێت بەپێی مەرجە یاساییەکان بن کە بۆ ئەم مەبەستە روونکراونەتەوە. نابێت رێکلام و برەودان بۆ کڕین و فرۆشتنی ئەو ماددانە بکرێت کە بەڕێوەبەرایەتی گشتی رەزامەندی هاوردەکردنی لەسەرنەداوە .

٥- لایەنی حکومی و ریکخراوەکان وەك: وەزارەتەکانی هەرێم و دەستەی توێژینەوەی زانستی ، رێکخراوەکانی پاراستنی مافی ئاژەڵ کەمۆلەتی فەرمیان هەیە بۆیان هەیە ئەو ماددە و کەرەستانە هاوردە بکەن کە لە ماددەی دووەم دا هاتووە ، بۆبەکارهێنانی تایبەت بەخۆیان بەپێی رەزامەندی وەزارەت/ بەڕێوەبەرایەتی گشتی لەسەر جۆر و بڕی ئەو ماددانەی کە داواکراون هاوردە بکرێن بۆ پڕکردنەوەی پێویستی کردارییان بەو ماددانە.

٦-هێنانی گشت دۆکۆمێنتی ڕەسەنی ئاماژەپێکراو لەگەڵ بارەکە لەوانە :

- Certificate of origin
- بروانامەی FDA,ISO,GMP یان هاوشێوەکانی (مەرجەکان لە ماددەی یەکەم باسکراوە)
- Certificate of Analysis
- Free sale certificate
- Safety data sheet+ Technical data sheet: بۆ کیتەکان لە پێناو سەلامەتی لەکاتی بەکارهێنان لە لایەن ئەوانەی کاردەدەکەن لە تاقیگە
- Packing List

ماددە (٤): رێکارەکانی وەرگرتنی مۆڵەتی هاوردن

١- پێویستە لەسەر کۆمپانیای هاوردەکار داواکاریی و گشت بەلگەنامە پێویستەکان پێشکەش بە بەرێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان بکات وە لەلایەن بەرێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان وردبینی تەواو بۆ دۆکۆمێنت و بەلگەنامەکان بکرێت و پاشان بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی بەرزبکرێتەوە بەمەبەستی پێدانی مۆڵەت. پێویستە لەفۆرمی بەرێوەبەرایەتی ڤێتیرنەرییەکان ئەم زانیاریانەی تێدا بێت لەوانە ناوی ماددەی بازرگانی و پێکهاتەی زانستی و هێما و رێکەوتی دروستکردن و بەسەرچوون و جۆری قوتوو و کێش و برەکەی و ناوی کۆمپانیای بەرهەم هێن و وڵاتی بەرهەمهێنەر و مەرزی هینانە ژوورەوە .

بەڵگە نامە پێویستەکان کە پێویستە هاوپێچ کرابن بریتین لە:

- فۆرمی زانیاری بەرێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان
- پشکنینی کۆگا لەگەڵ بەڵگەنامەی یاسایی تایبەت بە ژمارەی کۆگاکان
- بروانامەی ,FDA,ISO,GMPیان هاوشێوەکانی
- Certificate of Analysis
- Free sale certificate
- Safety data sheet
- Technical data sheet
- پاکانەی ساڵانە

پێویستە ئەم زانیاریانە لەسەر هەر بروانامەیەك نوسرابێت (بەتایبەتی بروانامەی شیکردنەوە): ناوی ماددە(بازرگانی) و ماددەی کاریگەر, ناوی کۆمپانیای بەرهەمهێن, ناوی لایەنی پشکنەر- دەرکەری بروانامەکە، ناونیشان , ژمارە تەلەفۆن وئیمێل لەگەڵ مۆر و واژوو و رێکەوت.

٢- پێویستە لەسەر بەڕێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان لە نوسراوەکانیان ژمارەی بەڵگەنامەکان ئاماژە پێ بکەن و ژمارەی ریزبەندی (تسلسل) لێ بدرێت و دۆکۆمێنتەکان مۆربکرێن و بەریزبەندی هاوپێچ بکرێن.

٣- تەنها وەزارەت/بەڕێوەبەرایەتی گشتی و بەرێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان مافی داواکردن و لێوردبوونەوە و پشکنینی گشت بڕوانامە و دۆکۆمێنتەکانی هەیە . لەکاتی داواکردنی هەر بڕوانامەیەکی تر کە بە پێویست بزانرێت و دەبێت ڕەزامەندی وەزارەت وەربگیرێت.

٤- بەڕێوەبەرایەتی گشتی مافی داواکردنی پرۆفایلی کۆمپانیا دەرەکیەکانی هەیە کە دەرمان وماددەکانیان لێوە هاوردە دەکرێن. هەروەها, بەڕێوەبەرایەتی گشتی مافی داواکردنی سەردان و پەیوەندی بە سەرچاوەی بەرهەم هێنانی ماددەکانی ڤێتێرنەری هەیە لە لایەن تیمێکی پسپۆرەوە.

٥- بە هیچ شێوەیەك نابێت ئەو ماددە ڤێتیرنەرییانەی کە لە ماددەی دووەمی ئەم ڕێنماییەدا هاتوون هاوردە بکرێن تەنها بەپێی مۆلەتی فەرمی کە لە لایەن وەزارەت/ بەڕێوەبەرایەتی گشتی دەدرێت پێش کرین وبارکردنی ماددەکان .

٦- مافی پێدانی مۆڵەت بۆ کۆمپانیاکانی ڤێتێرنەری بە مەبەستی هاوردەکردنی ماددەو کەرستەکانی ڤێتێرنەری تەنها لە لایەن بەرێوەبەرایەتی گشتی دەبێت و بە پزیشکانی ڤێتێرنەری دەدرێت کە مۆڵەتی پیشەییان هەیە لە لایەن سەندیکا وە مۆڵەتە پیشەییەکە ساڵانە یەك جار داوا دەکرێت لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی.

٧- مەرجی ماوەی پێویست بۆ پزیشکانی ڤێتێرنەری خاڵی (٦)،(بەڕێوەبەری ڕێگا پێدراوی کۆمپانیەکانی ڤیتێرنەری) بریتیە لە(٣) سێ ساڵ ئەزمونی کرداری کەمتر نەبێت (٣ ساڵ بەسەر دەرچوونی لە کۆلیژ تێپەربوبێت) .

٨- لەکاتی داواکردنی هاوردنی هەرجۆریکی نوێی لە ماددە لیژنەیەکی هونەری پسپۆری لە بەشە هونەرییەکانی بەرێوەبەرایەتی گشتی بڕیاری پێویست دەدات دەربارەی هاوردەکردنی بە ڕێکاری تایبەت.

٩- هاوردە کردن لە بری کەسی تر قەدەغەیە ڕێگە پێدراو نیە.

مادده (٥): ڤاکسین

١- نابێت هاوردەکردن و بازرگانی کردن بکرێت بە ڤاکسینی ستراتیجی ئاژەڵی و پەلەوەری تایبەت بە نەخۆشیە سنوور بەزێنەکان لە لایەن کەرتی تایبەت ، هاوردەکردنی تەنها لە لایەن وەزارەت/ بەرێوەبەرایەتی گشتییەوە دەبێت ، جگە لەچەند دۆخێکی تایبەت و پێویست ، ئەویش بە بریاری بەرێوەبەرایەتی گشتی و بە ڕێکاری تایبەت و لە ژێر سەرپەرشتیاری بەرێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان دا بێت .

٢-دەکرێت کەرتی تایبەت ڤاکسینی تایبەت بە پەلەوەر هاوردە بکات و بازرگانی پێوەبکات ، دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی پێویست لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی و بە ڕێکاری تایبەت.

٣-بە مەبەستی بەکارهێنانی ڤاکسین لە پرۆژە ستراتیجیەکان تایبەت بە پەلەوەر (ئەژداد، دایکانەو هێلکەکەر) ، هاوردە کردن دەبێت بە ڕەزامەندی ئاسایی فەرمی وبەپێی پێویستی تەندروستی کرداری و ووزەی پرۆژەکەبێت ، بە مەرجێك داواکاری هاوردن لە لایەن پزیشکی ڤێتێرنەری سەرپەرشتیاری پرۆژەکە لە چوار چێوەی مەرجەکانی ئەم رێنماییە پێشکەش بکرێت و نابێت ئەو ڤاکسینانە دابەشبکرێن یان بفرۆشرێنەوە.

٤- مەرجە سەرچاوەی ڤاکسین و موادی بایولۆجی و کیتی تاقیگە (ئەوروپی یا ئەمریکی) بێت و تۆمار کرابێت، لەعێراق یان هەرێم یان لەو وڵاتانەوە بێت کە پێشتر بۆ عێراق یان هەرێم هاوردەکرابێت کە بە لیستێك لەلایەن بەرێوەبەرایەتی گشتیەوە دیاری دەکرێن.

٥-لەکاتی داواکردنی هەر جۆرێکی نوێ ی ڤاکسین یان هاوردە کردنی ڤاکسین لە هەر سەرچاوەیەکی نوێ (جگە لە لیستی ئەو ڤاکسینانەی کە ڕێگە پێدراون بەڕچاوکردنی خاڵی (٤) لەم ماددەیە) ئەم رێکارانە دەگرێتە بەر :

أ- پێویستە نەخۆشیەکە دەست نیشان کرابێت و جیاکرابێتەوە بەفەرمی لە هەرێمی کوردستان یان عێراق.

ب- پێویستە ڤاکسینەکە تۆمارکرابێت لە هەرێمی کوردستان یان عێراق.

ت- پێویستە ڤاکسینەکە هەمان سیرۆتایپ بێت کە لە نەخۆشیەکە دەست نیشان کراوە یان بەرگری بەرامبەر بە نەخۆشیەکە دروست بکات.

ج- پێشکەشکردنی گشت بەڵگەنامە فەرمیەکان و ڕاپۆرت.

د- لیژنەیەکی هونەری تایبەت لە بەشە هونەرییەکانی بەرێوەبەرایەتی گشتی لێکۆلینەوەی زانستی باوەڕپێکراو ئەنجام دەدات بڕیاری لەسەر دەدات و دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی وەزیر.

مادده (٦): سنوردارکرن و قەدەغەکردن:

١- وەزارەت/ بەڕێوەبەرایەتی گشتی روونکردنەوە وبریاری پێویست دەردەکات لەسەر پێکهاتە کیمیاوییە زەرەرمەندەکان و توخمە ژەهراوییەکان و ماددە نەخوازراوەکان لە ماددە و کەرستە ڤێتێرنەرییەکان کە لە ماددەی دووەم دا هاتووە.

٢-قەدەغەکردنی هەر ماددەو کەرستەیەك کە لە ماددەی دووەم دا هاتووە کە پێویست بە قەدەغەکردن دەکات بە نوسراوی بەرێوەبەری گشتی دەبێت و دوای ڕاستاندنی لەلایەن وەزیر.

٣- قەدەغەکردنەکە بەرهەمهێنان و مامەڵەکردن بە ماددەو کەرستەکانی کە لە ماددەی دووەم دا هاتوون دەگرێتەوە .

پ. دژەڤایرۆسەکان (کە لەمرۆڤ بەکاردێن وەك: امانتدین , رمانتادین, اوسیلتامیفیر) یاخود هەردەرمانێك کەناوی لێنرابێت دژەڤایرۆس.

ج. فۆرمالین , فۆرمالدیهاید.

ح. هۆرمۆن و ڕێکخەر و هاندەرەکانی گەشە.

خ. ژەهری لەناوبردنی سەگی بەڕەڵا .

د. یان هەرماددەیەك کە بەرێوەبەرایەتی گشتی قەدەغەی بکات.

مادده (٧): مەرجەکانی دامەزراندنی کۆمپانیای مامەڵەکردن بە ماددە ڤێتیرنەرییەکان

١- پێویستە لەسەر کۆمپانیاکان پاش وەرگرتنی رەزامەندی لایەنەپەیوەندارەکان داواکاری پێشکەش بە وەزارەت/ بەرێوەبەرایەتی گشتی بکەن بەمەبەستی وەرگرتنی مۆلەتی کارکردن .

٢-بەرێوەبەرایەتی ڤێتیرنەرییەکان هەڵدەستن بە ئەنجامدانی ریکارە پێویستەکان(پشکنین و توانای چالاکی) بۆ کۆمپانیاکە و بەرزکردنەوەی مامەلەکەیان بۆ بەرێوەبەرایەتی گشتی بەمەبەستی وەرگرتنی مۆلەت لەلایەن وەزارەت

٣-پێویستە بەرێوەبەری رێگە پێدراوی کۆمپانیا پزیشکی ڤێتیرنەری بێت (کەفەرمانبەری حکومی نەبێت) ، تەنها مافی بەڕێوەبردنی یەک کۆمپانیای هەبێت وە لە لایەن سەندیکاوە پشتگیری کرابێت.

٤- پێویستە لەسەر کۆمپانیاکان ئوفیسی تایبەتی خۆیان هەبێت

٥- نابێت لە ئوفیسی کۆمپانیا هیچ کارێکی کلینیکی ئەنجام بدرێت.

٦-پێویستە لەسەر بەڕێوەبەری ڕێگە پێدراوی کۆمپانیاکانی ڤێتێرنەری بە دیاریکردن و پێدانی زانیاری لەسەر گشت کۆگاکانیان (شوێن و ژمارەو گرێبەستی کۆگاکان) بە بەرێوەبەرایەتی ڤێتیرنەرییەکان و بەرێوەبەرایەتی گشتی وە ئاگادارکردنەوەیان لە شوێن و ژمارەی کۆگاکان لەکاتی ئەنجامدانی هەر گۆرانکاریەك.

مادده (٨):

١- بەڕێوەبەرایەتی گشتی/ بەڕێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان بەهەماهەنگی لەگەڵ سەندیکا هەڵدەستێت بە رێکخستنی سەردان و پشکنینی مەیدانی بە شێوەیەکی کتوپر لە لایەن لیژنەکانییەوە بۆ سەر کۆمپانیا و کارگە و کۆگا و نووسینگە و تاقیگەکان و نۆرینگەکان و نەخۆشخانەکانی ڤێتێرنەری کەرتی تایبەت ، وە بەرێوەبەرایەتی گشتی و بەڕێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەریەکان هەڵدەستن بە وەرگرتنی نموونە لەو ماددە و کەرەستە ڤێتێرنەرییانەی کە لە ماددەی دووەم دا هاتووە کەبەرهەمهێنراون یان هاوردە کراون یان سەوداو مامەلەیان پێدەکرێت لە هەرێم بەمەبەستی پشکنینی تاقیگەیی لە تاقیگە ناوخۆییەکان یان تاقیگە بڕواپێکراوە پێشکەوتووەکان لە سەرئەرکی خاوەنەکەی ، بۆدڵنیا بوون لە کوالیتی پێکهاتەکانیان وجۆرەکانیان.

٤- بەڕێوەبەرایەتی گشتی لە جۆر و بڕی دەرمانەکان ووردەبێتەوە بەتایبەت ئەو مادانەی کە بەکارهێنانیان سنورداره یاخود لەوانەیە بۆمەبەستی تر جگە لە بواری ڤێتێرنەری بەکاربهێنرێن, تەنها جۆر و بڕی پێویست رێگای پێدەدرێت .

٥- مەرج نیە هەر مادەیەك لەلایەن حکومەتی فیدراڵ تۆمارکرابێت یاخود ڕێگەی پێدرابێت بەهەمان شێوە لەلایەن وەزارەت / بەڕێوەبەرایەتی گشتی رێگەی پێبدرێت بە تایبەتی دەرمانی گیایی و ڤاکسین.

٦- مەرج نیە هەر ماددەیەک کە پێشتر ڕێگەی پێدراوەبە بەردەوامی ڕێگەی پێ بدرێت، لە کاتی هەبوونی هەر تێبینەیەکی خراپ یاخود نەبوونی کاریگەری بۆ کۆنترۆڵ کردنی نەخۆشیەکە یان دەرکەوتنی کاریگەری لاوەکی خراپ لە بەکارهێنانی ئەوا بەڕێوەبەرایەتی گشتی مافی قەدەغەکردنی هەیە دوای ڕەزامەندی وەزیر.

٧- دەرمانی ڕووەکی ڕێگە دەدرێت بە هاوردنی دەرمانی ڕوەکی کە تۆمار کرابێت لە عێراق یان هەرێمی کوردستان یاخود سەرچاوەکەی ئەوروپی یان ئەمریکی بێت. هەروەها, رێگە دەدرێت بەو دەرمانانەی کەپێکهاتەکانیان ماددەی ناسراون وەك :Mint,Garlic,Camphor,Eucalyptus لە هەر ووڵاتێك کە لایەنی زانستی پشت ڕاستی سودەکانی کرابێتەوە بەپێچەوانەوە رێگە نادرێت بە هاوردنی دەرمانی روەکی تر کە ئەم مەرجانەی سەرەوەی تێدا نەبێت.

٨-دەرمانە سنوردارکراوەکان : سەبارەت بەو دەرمانانەی کە کە لەم خاڵە ئاماژەیان پێکراوە , پێویستە لەسەر بەرێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان بڕی پێویستی ساڵانەی خۆیان دیاری بکەن وەك کەرتی حکومی و بە هەماهەنگی سەندیکا پێداویستی کەرتی تایبەت وە بۆ بەرێوەبەرایەتی گشتی بەرزی بکەنەوە لەسەرەتای هەموو سالێك. دەرمانەکان بریتین لە :

أ. دژە مشەخۆرە دەرەکیەکان وەک :Deltamethrine ، ... هتد

ب. هۆرمۆنات وەک : Prostaglandin, GnRH, Progesterone, Estrogen, Oxytocine, Prolactin ،... هتد

ت. ستیرۆیدەکان وەک :Dexamethazone, Betamethazone

پ. هۆشبەرەکان وەک: Acepromazine, Zylocain, Zylazine, Lidocaine, Ketamine ,... هتد..

٩- دەرمانە قەدەغەکراوەکان : ڕێگە نادرێت بە هاوردەکردنی دەرمانە قەدەغەکراوەکانی وەك:

أ. نایترۆفیوران :وەك فیورازۆلیدون , فیوراڵتیدون

ب. کلورامفینیکوڵ

ت. دەرمانە قرکەرەکان ودژە مشەخۆرەکان: وەك سایبرمیپرین ,دیازینون یان هەرجۆرێك کە قەدەغەکراوە لەلایەن وەزارەتی کشتوکاڵی حکومەتی فیدراڵ.

٢- لەسەر مۆڵەتپێدراوە ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی گشتی و بەڕێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان و سەندیکا بکاتەوە بە وێنەیەکی راستێندراو لە تۆماری بازرگانی ، لە کاتی تۆمارکردن یان لەکاتی هەر هەموارکردنێك یان هەر گۆڕانێك کە روودەدات ، بە ناوی خاوەن شوین یان کۆمپانیای مۆڵەتپێدراو یان گۆڕان لە ناونیشان یان ناونیشانی بازرگانی لە ماوەی یەك مانگ لە رێکەوتی بەدەستهێنانی تۆمارکردنەکە یان گۆڕینەکە یان هەموارکردنەکە .

٣- پێویستە لەسەر مۆڵەت پێدراو (بۆ مامەڵە و سەودا و فرۆشتن و دابەشکردنی ئەو مادده و کەرستانەی کە لە ماددەی دووەم دا هاتووە) بە دانانی تومارێکی تایبەت بۆ ئەم مەبەستە. لەسەر خاوەن مۆڵەت پێویستە تۆمارێکی تایبەتی هەبێت بۆ تۆمارکردنی داهاوێشتەو دەرهاوێشتە و فرۆشراوەکان لە ماددەو کەرەستە ڤێتیرنەرییەکانی کە مامەڵەی پێدەکرێت و لە ماددەی دووەم دا هاتووە .ئەم تۆمارەش هەموو کاتێك دەکەوێتە بەر ئەگەری پشکنین و لێوردبوونەوە لەلایەن لیژنەی تایبەت بە بەڕێوەبەرایەتی گشتی و بەڕێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان و سەندیکا ، پاش هەر پشکنینێك مۆر دەکرێن لە لایەن لیژنەی پشکنین.

٤- پێویستە لەسەر خاوەن (کۆمپانیا و کارگە و کۆگاکانی دەرمان و نووسینگە و تاقیگە و نۆرینگەکان، نەخۆشخانە تایبەتیەکانی ڤێتیرنەری) مۆڵەتپێدراو، کۆگاکردنی ئەو مادده و کەرستە ڤێتیرنەریانە بەپێی رێنمایی ڤێتیرنەری و تەندروستی و ژینگەیی بێت کە لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی و سەندیکا دەردەچێت .

ماددە (٩): تۆمارکردن

١- پێویستە ئەو ماددانە لە هەرێمی کوردستان تۆمارکرابێت و ئەم مەرجەش دەچەسپێت لە نزیکترین کات لەکاتی رەخسانی ئیمکانیەتی تۆمارکردن لە هەرێمی کوردستان .

٢- هەموو ئەو ماددانەی کە لە ماددەی دووەم هاتوون لە کاتی هاوردەکردن پابەند دەبن بۆ تۆمارکردن وپشکنین و لێوردبونەوەو شیکردنەوەی تاقیگەیی لەلایەن حکومەت بە میکانیزمی زانستی تایبەت بۆ دڵنیا بوون لە گونجاو بوون و سەلامەتی و، وە داواکار بەم زانیارییانە ئاگادار دەکرێتەوە.

ماددە (١٠): سزاکان

یەکەم: هاوردەکردنی هەر ماددەیەك بەبێ مۆڵەت و دەست بەسەرداگرتنی لە خاڵە سنوریەکان و فرۆکەخانەکان پێش داخل کردنی بۆ ناوخۆی هەرێم لە کاتێکدا کە ماددەکە رێگە پێدراوبێت وە بەپێی رێنماییەکان بێت ئەم رێکارانە دەگیرێتە بەر بەرامبەر بە هاوردەکار :

أ. پێویستە بەپێی یاساو رێنماییەکان مامەلە پێشکەش بکات بۆ وەرگرتنی مۆڵەتی فەرمی لەبەرێوەبەرایەتی گشتی.

ب. ڕاگرتنی مۆڵەتی هاوردەکردن بۆ ماوەی (٦) مانگ.

ت. لەکاتی دووبارە کردنەوەی سەرپێچی مۆڵەتی هاوردەکردنی لێ رادەگیرێت بۆماوەی یەك ساڵ.

پ. لەکاتی بەردەوام بوون لەسەر ئەم سەرپێچیە راگرتنی مۆڵەتی هاوردەکردن بەیەکجاری وە دەدرێتە دادگا.

دووەم: هاوردنی هەر ماددەیەك (هاوردەکار) بەبێ مۆلەت و دەست بەسەرداگرتنی ماددەکان لە ناوخۆی هەرێم :

أ. دەست بەسەرداگرتنی ماددەکان.

ب. ڕاگرتنی مۆڵەتی هاوردەکرن بۆ ماوەی (١) یەک ساڵ.

ت. لەکاتی دووبارە کردنەوەی سەرپێچی , مۆڵەت هاوردە کردن و مامەڵە کردنی لێ رادەگیرێت ودەدرێتە دادگا.

سێیەم: پێشکەش کردنی بروانامەو دۆکۆمێنتی ساختە لەکاتی داواکردنی هاوردن , ساختەکردنی بروانامە و نوسراو، هاوردەکردن لە کۆمپانیایەکی باوەرپێنەکراو ، و وەهەمی:

أ. دەست بەسەرداگرتنی ماددەکە (ئەگەر هاوردەکرابوو).

ب. ئاراستەکردنی ئەم حالەتە بۆ دادگاکانی هەرێم وبەپێی یاساو رێسا پەیڕەوکراوەکان لە دادگاکانی هەرێم لێپرسینەوەی لەگەڵ دەکرێت.

ت. مۆلەتی هاوردەکردنی لێ رادەگیرێت تاکو بریاری دادگا دەردەچێت وە لەناوبردنی ماددەکان بە بریاری دادگا دەبێت.

چوارەم: تەزویرکردنی دەرمان, دەستکاریکردنی ستیکەرو لەیبڵ و لیفلێت رێکەوتی دروست کردن وبەسەرچوون:

أ. دەست بەسەرداگرتنی ماددەکان وە لەناوبردنی ماددەکان بە بریاری دادگا دەبێت.

ب. ئاراستەکردنی ئەم حاڵەتە بۆ دادگاکانی هەرێم وبەپێی یاساو رێسا پەیڕەوکراوەکان لە دادگاکانی هەرێم لێپرسینەوەی لەگەڵ دەکرێت.

ت. ڕاگرتنی کاروباری کۆمپانیا بە هەموو شێوەیەك تاکو بریاری دادگا دەردەچێت.

پێنجەم: هاوردن و مامەڵەو و بازرگانی کردن بە مادده قەدەغەکراوەکان.

أ. دەست بەسەرداگرتنی و لەناوبردنی گشت ماددەکان.

ب. ئاراستەکردنی ئەم حالەتە بۆ دادگاکانی هەرێم وبەپێی یاساو رێسا پەیڕەوکراوەکان لە دادگاکانی هەرێم لێپرسینەوەی لەگەڵ دەکرێت.

ت. مۆلەتی هاوردەکردنی لێ رادەگیرێت بەیەکجاری.

شەشەم: هەبوونی کۆگای شاراوە و بەبێ ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی گشتی و بەڕێوەبەرایەتیە ڤێتیرنەرییەکان:

أ. داخستنی کۆگاکە بەیەکجاری.

ب. ڕاگرتنی مۆڵەتی هاوردەکرن وە بەپێی جۆری سەرپێچیەکەی سزاکەی بۆ دیاری دەکرێت وەك لەم رێنمایەدا هاتووە.

حەفتەم: لە ئەگەری هەبوونی هەر سەرپێچیەکی تری بەدەر لە خاڵەکانی ماددەی دەیەم , رێکاری یاسایی پێویست دەگرێتەبەر.

هەشتەم: لەکاتی ئەنجامدانی هەر سەرپێچیەك لە خاڵەکانی ماددەی دەیەم , بەمەبەستی هەماهەنگی نوسراو ئاراستەی سەندیکای پزیشکانی ڤێتیرنەری بکرێت بۆ وەرگرتنی رێکارەکانی تایبەت بە یاساییەکانی تایبەت بە سەندیکا پاش وەرگرتنی ڕەزامەندی وەزیر.

ماددە (١١):

کار ناکرێت بە هیچ دەقێکی یاسایی کە لە هەر رێنمایەکدا هاتبێت گەر هاودژ بێت لەگەڵ حوکمەکانی ئەم رێنمایە.

ماددە (١٢):

ئەم رێنماییە لە رۆژنامەی وەقایعی کوردستان بڵاودەکرێتەوە و کاری پێدەکرێت دوای تێپەڕبوونی (١٢٠) ڕۆژ لە رێکەوتی بڵاوکردنەوەی.

هۆیەکانی دەرچوونی ئەم رێنماییە

بەمەبەستی رێکخستنی کەرتی دەرمان وڤاکسینی ڤێتێرنەری و پاراستنی سامانی ئاژەڵ و هاوبەشی تەندروستی گشتی و رێگا گرتن لە بڵاو بوونەوەی نەخۆشیەکانی ئاژەڵی و دابین کردنی دەرمان و ڤاکسین و پێداویستیەکانی ڤێتێرنەری بۆ هەردوو کەرتی گشتی و تایبەت ئەم رێنماییەمان دەرکرد.

بێگەرد تاڵەبانی
وەزیری کشتوکاڵ و سەرچاوەکانی ئاو